

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Traballo fin de grao		Código	610G02046
Titulación				
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuadrimestre	Cuarto	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánGalegoInglés			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	BioloxíaFísica e Ciencias da TerraMatemáticasQuímica			
Coordinación			Correo electrónico	

Profesorado

Álvarez Bermúdez, María
Bao Casal, Roberto
Barreiro Alonso, Aida Inés
Barreiro Lozano, Rodolfo
Becerra Fernandez, Manuel
Bernal Pita da Veiga, María de los Ángeles
Blanco Calvo, Luis Alejandro
Cabeza Gras, Oscar
Canle López, Moisés
Castro Castro, Antonio Manuel
Cerdan Villanueva, Maria Esperanza
Cid Blanco, Angeles
Couceiro López, Lucía
Cremades Ugarte, Javier
Díaz Prado, María Luz
Díaz Varela, Jose
Domínguez Pérez, Montserrat
Estevez Perez, María Graciela
Fagúndez Díaz, Jaime
Fernández Rodríguez, Nuria
Fernández Trillo, Francisco
Folgueira Otero, Mónica
Freire Picos, María Ángeles
Fuentes Lopez, Marcelino
Galan Regalado, Pedro Manuel
Gonzalez Siso, Maria Isabel
Gonzalez Tizon, Ana Maria
Grandal D`Anglade, Aurora
Insua Pombo, Ana María
Jacome Pumar, Maria Amalia
Jimenez Gonzalez, Carlos
Lamas Criado, Iban
Lamas Maceiras, Mónica
López Cheda, Ana
Martín Pérez, Jaime
Martínez Abraín, Alejandro
Martínez Lage, Andres
Martinez Martinez, M. Luisa
Moncunill Solé, Blanca
Morenilla Burlo, Luis
Muiño Boedo, Ramon Jose
Naveira Fachal, Horacio
Parapar Vegas, Julio
Pardo Vázquez, José Luis
Pimentel Pereira, Manuel
Piñeiro Portela, Rosalía
Poza Domínguez, Margarita
Prieto Aneiros, Andrés
Rey Rico, Ana
Rioboo Blanco, Carmen

Rodriguez Belmonte, Esther
Rodriguez Gonzalez, Jaime
Rodríguez Roiloa, Sergio
Ruiz De la Rosa, Jose Miguel
Sahuquillo Balbuena, Elvira
Santos Fidalgo, Luisa
Segade Zas, Luisa Maria
Servia García, María José
Silvar Pereiro, Cristina
Torrado Blanco, Laura
Torres Vaamonde, Jose Enrique
Vaamonde García, Carlos
Valdiglesias García, Vanessa
Vidal Vázquez, Eva
Vila Sanjurjo, Antón
Vila Taboada, Marta
Vizoso Vázquez, Ángel José
Yañez Sanchez, Julian

Correo electrónico

maria.alvarez.bermudez@udc.es
roberto.bao@udc.es
aida.barreiro@udc.es
rodolfo.barreiro@udc.es
manuel.becerra@udc.es
angeles.bernal@udc.es
alejandro.blancoc@udc.es
oscar.cabeza@udc.es
moises.canle@udc.es
antonio.castro@udc.es
esper.cerdan@udc.es
angeles.cid@udc.es
lucia.couceiro@udc.es
javier.cremades@udc.es
luz.diaz@udc.es
jose.diaz.varela@udc.es
montserrat.dominguez.perez@udc.es
graciela.estevez.perez@udc.es
jaime.fagundez@udc.es
n.fernandez1@udc.es
f.ftrillo@udc.es
m.folgueira@udc.es
maria.freirep@udc.es
marcelino.fuentes@udc.es
pedro.galan@udc.es
isabel.gsiso@udc.es
ana.gonzalez.tizon@udc.es
aurora.grandal@udc.es
ana.insua@udc.es
maria.amalia.jacome@udc.es
carlos.jimenez@udc.es
iban.lamas@udc.es
monica.lamas@udc.es
ana.lopez.cheda@udc.es
jaime.martin.perez@udc.es
a.abrain@udc.es
andres.martinez@udc.es
m.l.martinez@udc.es
blanca.moncunill@udc.es
luis.morenilla@udc.es
ramon.muino@udc.es
horacio.naveira.fachal@udc.es
julio.parapar@udc.es
jose.pardo.vazquez@udc.es
m.pimentel@udc.es
rosalia.pineiro@udc.es
margarita.pozadominguez@correo.udc.es
andres.prieto@udc.es
ana.rey.rico@udc.es
carmen.rioboo@udc.es

esther.belmonte@udc.es
jaime.rodriquez@udc.es
sergio.roiloa@udc.es
jose.miguel.ruiz.delarosa@udc.es
elvira.sahuquillob@udc.es
luisa.santos@udc.es
luisa.segade@udc.es
maria.servia@udc.es
c.silvar@udc.es
laura.torrado@udc.es
enrique.torres@udc.es
carlos.vaamonde.garcia@udc.es
vanessa.valdiglesias@udc.es
eva.vidal.vazquez@udc.es
anton.vila@udc.es
marta.vila.taboada@udc.es
a.vizoso@udc.es
julian.yanez@udc.es

Web	http://ciencias.udc.es/estudos/grao-en-biología/organización-docente
Descrición xeral	O Traballo de Fin de Grao consiste na realización, por parte de cada estudante, e de forma individual, dun proxecto, dunha memoria ou dun estudo concreto, baixo a dirección dun ou dous profesores como máximo. Cando menos un deles debe pertencer a un dos Departamentos con docencia no Grao en Biología. O traballo pode ser sobre calquera temática relacionada con devandito Grao. Trátase dunha actividade fundamental para o alumno, que deberá estar implicado en todo o proceso de formulación, desenvolvemento e defensa do traballo.

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe		
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título	
Nesta materia trátase de potenciar a adquisición de todas as competencias básicas ou xerais da titulación (competencias tipo B), así como algunha das específicas (tipo A), dependendo do traballo realizado. Asemade, a realización do traballo de fin de grao permitirá adquirir as competencias transversais (tipo C), se ben a natureza do mesmo determinará cales e en que medida.	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8

Contidos	
Temas	Subtemas
Os Temas concretos dos traballos de fin de grao de cada curso académico daranse a coñecer ao final do segundo cuatrimestre do curso anterior, e o seu número dependerá dos alumnos matriculados e da dispoñibilidade de profesores para dirixilos. As propostas estarán relacionadas cos contidos, capacidades, competencias e habilidades adquiridas durante o período de docencia do grao.	Os Temas concretos dos traballos de fin de grao de cada curso académico daranse a coñecer ao final do segundo cuatrimestre do curso anterior, e o seu número dependerá dos alumnos matriculados e da dispoñibilidade de profesores para dirixilos. As propostas estarán relacionadas cos contidos, capacidades, competencias e habilidades adquiridas durante o período de docencia do grao.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	B6 C1 C3 C6	1	0	1
Investigación (Proxecto de investigación)	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B8 B9 B10 B12 B13 C1 C2 C4 C5 C7	39	39	78
Recensión bibliográfica	B1 B3 B6 B8 B10 B13 C1 C2 C3 C6	1	15	16

Resumo	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B12 B13 C1 C2 C8	0	40	40
Presentación oral	B3 B6 B7 B8 B10 B11 B12 B13 C1 C2 C3 C4	1	8	9
Atención personalizada		6	0	6
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Actividade inicial onde se lle explicará ao alumno en que consistirá o seu traballo de fin de grao. Orientaráselle na metodoloxía a empregar, e nas fontes bibliográficas que debe manexar.
Investigación (Proxecto de investigación)	Situación que require ao estudante identificar o problema obxecto de estudo, formulalo con precisión, desenvolver os procedementos pertinentes, interpretar os resultados e sacar as conclusións oportunas do traballo realizado. Os traballos concretos a levar a cabo polo estudante dependerán do tipo de traballo a realizar, dentro das posibilidades contempladas para o Grao en Bioloxía pola normativa da Facultade de Ciencias.
Recensión bibliográfica	O alumno manexará a bibliografía específica máis relevante sobre o tema do seu traballo de fin de grao (proxecto, memoria ou estudo de casos) a cal deberá ler, analizar o seu contido e realizar unha crítica e valoración en relación á literatura existente e á súa propia experiencia na realización do traballo fin de grao.
Resumo	Unha vez finalizado o traballo obxecto do Proxecto Fin de Grao o alumno presentará unha memoria escrita sobre devandito traballo seguindo as normativas vixentes sobre Traballo de Fin de Grao da UDC e da Facultade de Ciencias. Estas están dispoñibles en http://ciencias.udc.es/organizacion-docente
Presentación oral	Para a defensa pública do TFG, cada estudante disporá dun tempo máximo de 15 minutos (se ben recoméndase unha duración de 10 minutos), do que será debidamente informado polo tribunal. Neste tempo deberá expoñer os obxectivos, a metodoloxía, o contido e as conclusións do seu traballo. Con posterioridade terá que atender ás preguntas, aclaracións, comentarios e suxestións que lle poidan formular os membros do tribunal de avaliación.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Presentación oral Actividades iniciais Investigación (Proxecto de investigación) Recensión bibliográfica Resumo	O director ou directores encargaranse en todo momento de orientar e dirixir ao alumno durante a elaboración do traballo de fin de grao.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Presentación oral	B3 B6 B7 B8 B10 B11 B12 B13 C1 C2 C3 C4	Os membros do tribunal terán en conta a calidade da presentación, tanto da memoria escrita como oral, e a súa defensa, seguindo unha rúbrica de avaliación de competencias especialmente elaborada para o tribunal de fin de grao.	70
Resumo	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B12 B13 C1 C2 C8	O director ou directores avaliarán a calidade e os contidos da memoria escrita, así como as competencias que se contemplan na rúbrica elaborada especialmente para cada tipo de traballo de fin de grao.	30

CONSIDERACIÓNS XERAIS

Depósito da memoria

As instrucións relativas á entrega dos Traballos de Fin de Grao (TFG) figuran no Procedemento de oferta, adxudicación e defensa dos TFGs, publicado na páxina Web da Facultade de Ciencias, no apartado destinado aos Traballos de Fin de Grao.

Normas de estilo da memoria escrita

A memoria deberá presentarse coa sinatura e conformidade polo menos de un/unha director/directora, segundo se expresa no procedemento. Porén, esta nunca substituirá á necesaria autorización telemática da defensa na Secretaría Virtual (Anexo II do procedemento), asinada tamén, polo menos, por un/unha dos directores/as. O TFG deberá incluír, como mínimo, un resumo, as palabras clave, unha introdución, unha sección ou capítulo que recolla os obxectivos, unha revisión dos antecedentes existentes sobre o tema que se trate, unha parte relativa aos materiais e métodos ou procedementos experimentais (se os houbese), os resultados obtidos, a súa discusión e/ou análise crítica e razoada, as conclusións que se tiren do traballo (se as houbese), e unha bibliografía. O resumo inicial e as conclusións do TFG deberán estar redactados en galego, castelán e inglés..

-O formato da memoria será avaliado, e terá que seguir estes requisitos básicos:

1. Portada: O modelo de portada obrigatoria pódese descargar da Páxina Web da Facultade de Ciencias (apartado de Traballos de Fin de Grao).
2. Extensión: Máximo de 25 páxinas. Non estarán incluídas a portada, o resumo e o índice
3. Marxes: Non serán nunca inferiores a 2 cm (superior, inferior e laterais)
4. Texto (tipografía): Texto normal: letra Arial (ou similar) a 12 puntos / Texto dos pés de figura ou encabezados das táboas: non menos de 10 puntos
5. Espazo interlineal: Entre sinxelo e 1,5 liñas
6. Anexos: Poderanse engadir anexos (gráficos/táboas/figuras de gran tamaño) se o estudante así o precisase.

-Quedar á criterio do director o emprego de software de detección de plaxiarismo na memoria, se ben recoméndase a aplicación do programa Turnitin. Aquelas memorias nas que non se realice a análise poderán presentarse, se ben non quedarán recollidas no repositorio institucional da Universidade da Coruña (RUC).

Normas sobre a presentación oral

1. Para a defensa pública do TFG, cada estudante disporá dun tempo máximo de 15 minutos (se ben recoméndase unha exposición de 10 minutos), do que será debidamente informado polo tribunal. Neste tempo deberá expoñer os obxectivos, a metodoloxía, o contido e as conclusións do seu traballo.
2. Trala exposición do estudante os membros do tribunal, por quendas, realizarán as observacións e preguntas que consideren acaídas, se ben recoméndase un tempo máximo de 5 minutos por membro do tribunal. O tempo de debate non excederá os 20 minutos no conxunto das intervencións. A non resposta a ningunha das preguntas dos membros do tribunal será motivo suficiente para non acadar a cualificación final de aprobado.
3. A presentación do traballo poderá realizarse de xeito online se así o exigen as circunstancias sanitarias ou por causas debidamente xustificadas e aceptadas polo Decano/a da Facultade de Ciencias.

Consideracións sobre a avaliación

A cualificación final do TFG é competencia do tribunal. Unha vez realizada a exposición e defensa do TFG, o tribunal deliberará sobre a cualificación que lle corresponde. Para establecer a cualificación final, estimarase a media aritmética das cualificacións asignadas ao TFG por cada un dos membros do tribunal, e terase en conta a ponderación coa cualificación do director/a/es.

Poderá acceder á mención de matrícula de honra o estudante que obtivera unha cualificación igual ou superior a 9,0 puntos, segundo o criterio do tribunal avaliador.

No caso de que o/a estudante obteña a cualificación de suspenso, o tribunal faralle chegar un informe coas recomendacións oportunas para a mellora do traballo e a súa posterior avaliación. Enviaráselle(s) copiado deste informe á(s) persoa(s) que dirixiron o TFG.

A revisión e/ou reclamación das cualificacións finais dos TFG levaranse a cabo de conformidade co previsto na normativa da UDC (artigo 31 da Normativa de Avaliación, Revisión e Reclamación das Cualificacións dos Estudos de Grao e Mestrado Universitario).

A matrícula dá dereito ao alumno a presentarse, exclusivamente, ás dúas oportunidades fixadas en cada curso académico, de conformidade co previsto na normativa académica da UDC.

No suposto de que o alumno non supere o TFG na convocatoria anual, deberá matricularse de novo do TFG, pero non será precisa unha nova adxudicación, sempre que exista acordo entre titor e estudante, e así o solicite o estudante.

Fontes de información

Bibliografía básica	O director ou directores proporán os recursos bibliográficos que consideren máis axustados para cada traballo de fin de grao.
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Para a defensa do TFG (6 créditos ECTS) será preciso que o alumno teña superados os restantes créditos da titulación (234 créditos ECTS). Programa Green Campus Facultade de Ciencias Para axudar a conseguir unha contorna inmediata sostible e cumprir co punto 6 da "Declaración Ambiental da Facultade de Ciencias (2020)", os traballos documentais que se realicen nesta materia: a. Solicitaranse maioritariamente en formato virtual e soporte informático. b. De realizarse en papel: - Non se empregarán plásticos. - Realizaranse impresións a dobre cara. - Empregarase papel reciclado. - Evitarase a realización de borradores. Perspectiva de xénero "Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (usase linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores/as de ambos sexos, propiciarse a intervención en clase de alumnos e alumnas...)". Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade".

"Deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas"

(*) A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente de acordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías